Налук ыйтвĕсемпе

Вăхăтра тӳленине нимĕн те çитмест

Налуксене хăй вăхăтĕнче тӳлесе тăни епле пĕлтерĕшлĕ пулни каламасăрах паллă. 2006 çул валли граждансен пурлăх тата çĕр налукне тӳлес йĕркепе вăхăтне депутатсен Муркаш, Хĕрлĕ Чутай тата Етĕрне районĕсен Пухăвĕсен йышăнăвĕсемпе палăртнă.

Налуксене тӳлемелли вăхăтсене çапла палăртнă: çĕр налукне – сентябрĕн 15-мĕшĕнчен тытăнса ноябрĕн 15-мĕшĕччен кая юлмасăр (Етĕрне районĕ тăрăх), июлĕн 15-мĕшĕнчен тытăнса октябрĕн 15-мĕшĕччен (Хĕрлĕ Чутай тата Муркаш районĕсем тăрăх) тӳлесе татмалла.

Пурлăх налукне тӳлемелли вăхăт – сентябрĕн 15-мĕшĕнчен тытăнса ноябрĕн 15-мĕшĕччен (Етĕрне, Муркаш, Хĕрлĕ Чутай районĕсем тăрăх). Налук мĕн чухлĕ тӳлемеллине налук органĕн документĕнче кăтартнă. Çăмăллăхсемпе усă курма тивĕçлисен çак çăмăллăхсем пирки документсене çĕр участокĕ вырнаçнă çĕрти налук органне документсем тăратмалла. Налук çăмăллăхĕсем пирки налуксемпе тӳлевсем пирки калакан законодательствăра каланă. Акă, РФ Налук кодексĕн 395 статйипе килĕшӳллĕн çĕр налукĕ енĕпе налук базине налук тӳлекен пĕр çын пуçне кирлĕ документсене тăратсан, налук суммин 10000 тенки таран чакараççĕ.

Хальхи вăхăтра уйрăм çынсенчен çĕр налукĕ пухасси кирлĕ шайра тесе калама пулмасть. 2006 çул итогĕсемпе вăл 33,4 процентпа танлашнă. Çав шутран Муркаш районĕнче 52,1 процент (пĕлтĕрхинчен 5,5 процент сахалрах), Етĕрне районĕнче 25,6 процент (12,4 процент чакнă), Хĕрлĕ Чутай районĕнче 57,5 процент (12 процент чакнă). Аса илтеретпĕр, налук калăпăшне депутатсен районти Пухăвĕн йышăнăвĕпе палăртнă. Ăна Муркаш тата Хĕрлĕ Чутай районĕсем тăрăх июлĕн 15-мĕшĕнчен тӳлесе татмалла. Налука вăхăтра тӳлеменшĕн вара пени илеççĕ.

Пурлăх çине хуракан налука пурлăх хуçисем тӳлесе тăраççĕ. Уйрăм çынсенчен илекен пурлăх налукĕ вырăнти налук шутланать, ăна пурлăх хуçисем РФ Налук кодексĕн 12, 15 статйисемпе килĕшӳллĕн тӳлесе тăраççĕ. Налук ставкисене пурлăхăн инвентаризаци хакне пăхса палăртнă. 300 пин тенкĕ таран вăл 0,1 процентпа танлашать. Совет Союзĕн тата Раççей Федерацийĕн Геройĕсене,1-мĕш тата 2-мĕш ушкăн инвалидсене, ачаран инвалидсене, граждан вăрçипе Аслă Отечественнăй вăрçă участникĕсене, ытти çар операцийĕсене хутшăннисене налук тӳлессинчен хăтарнă. Çуртйĕрсемпе сооруженисемшĕн налук Раççей Федерацийĕн законодательствипе килĕшӳллĕн пенси илсе тăракан пенсионерсем те тӳлемеççĕ. Депутатсен районти Пухăвĕн йышăнăвĕнче палăртнă çăмăллăхсемпе усă курма тивĕçлĕ çынсен вара федераллă налук инспекцийĕн районсем хушшинчи уйрăмне документсем тăратмалла.

Инспекципе илес пулсан, иртнĕ çулхипе танлаштарсан, пурлăх налукне пухасси налуксен пĕтĕм йышĕнче 15,4 процентпа танлашнă, 19,2 процент чакнă. Çав шутран Муркаш районĕнче 14,4 процент (23,6 процент чакнă), Етĕрне районĕнче 19,5 процент (13,5 процент чакнă), Хĕрлĕ Чутай районĕнче 10 процент (20 процент чакнă). Налука пĕрремĕш тапхăр валли тӳлесе татасси 31 процентпа танлашнă. Иртнĕ çулхи çав вăхăтрипе танлаштарасан вăл 43 процент пĕчĕкрех.

РФ Налук кодексĕн 363 статйипе килĕшӳллĕн граждансем налук пĕлтерĕвĕпе килĕшӳллĕн транспорт налукне тӳлеççĕ. Налук ставкисене мĕнле транспорт хатĕрĕ, унăн двигатель хăвачĕ мĕнле пулнине кура палăртнă. Уйрăм çынсен транспорт налукне тӳлемелли тапхăр – çитес çулхи февралĕн 1-мĕшĕччен. Ку налука тӳлессинчен Чăваш Республикин территорийĕнче çаксене хăтараççĕ: Совет Союзĕн Геройĕсене, Раççей Федерацийĕн Геройĕсене, Мухтав орденĕн тулли кавалерĕсене, инвалидсене, инвалид ачасене, Чернобыльти катастрофăна, Семипалатинск полигонĕнчи сăнавсене пула радиаци илнисене т. ыт. те.

Транспорт налукне 2006 çулшăн 32 процент тӳленĕ е иртнĕ çулхинчен 19 процент сахалрах. Муркаш районĕпе ку кăтарту 35,8 процентпа танлашрĕ (22 процент чакнă), Етĕрне районĕпе – 35 процентпа (13,7 процент чакнă), Хĕрлĕ Чутай районĕпе – 19,9 процентпа (18,2 процент чакнă).

Автомобиль çулĕсене тытса тăма, юсама тата çĕнĕрен тума çулсерен бюджетран укçа-тенкĕ уйăраççĕ. Çулсем тăвассине аталантарса пымалла. Ку вăл ялсене малашлăх çулĕпе утма кирлĕ условисенчен пĕри пулса тăрать. Çавна май налуксене вăхăтра тата тулли виçепе тӳлесе тăни те пысăк пĕлтерĕшлĕ пулса тăрать. Анчах та хăш чухне налук тӳлекенсем реквизитсене (ИНН, ОКАТО, Ф.И.О.) тĕрĕс кăтартмаççĕ, çавăнпа та укçа ăçта лекни паллă мар. Чăваш Республикин территорийĕнче налука вăхăтра тӳлеменшĕн палăртнă сумăн 3 проценчĕ чухлĕ пени илме палăртнă, анчах та 10 тенкĕрен кая мар. Çавăнпа та налуксене вăхăтра тӳленине нимĕн те çитмест.

И. ЕРЕМЕЕВА,
Раççей Федерацийĕн Чăваш Республикинчи районсем хушшинчи 6-мĕш номерлĕ налук инспекцийĕн налук тӳлекенсемпе, вĕсене регистраци тăвассипе тата учета илессипе ĕçлекен пайĕн ертсе пыракан специалисчĕ.

Ветеран аса илет

Ирĕке кăларма çăмăл пулман

1941 çулхи июнь уйăхĕнче Хĕвел анăçĕнче Германи патшалăхĕн пуçлăхĕ Адольф Гитлер Совет Союзне – пирĕн çĕршыва – тытса илес тĕллевпе пуçласа янă тăватă çула пына хаяр вăрçă эпир çĕнтернипе вĕçленчĕ. Анчах та вăрçă пĕтмен-ха. Тепĕр вăрçă вăл Хĕвел тухăçĕнче пулмалла. Хĕвел анăçĕнче вăрçă пуçланни тăватă кун иртсенех Совет Союзĕн пуçлăхĕ И. Сталин, Америка патшалăхĕн пуçлăхĕ Рузвельт тата Англи çĕршывĕн пуçлăхĕ Черчилль Хура тинĕс хĕрринче Ялта хулинче вăрçă ыйтăвĕпе пухăнса васкавлă калаçу ирттереççĕ. Калаçу вĕçĕнче Америка пуçлăхĕ Рузвельт Сталина çакăн пек сĕнÿ парать: “Хĕвел анăçĕнче вăрçă эпир çĕнтернипе вĕçленсен, Хĕвел тухăçĕнче Японие хирĕç вăрçă пуçласа, вăл тытса илнĕ çĕршывсенчен ăна хăйĕн çĕрĕ çине хăваласа ямалла”. (Вăл вăхăтра Америкăпа Япони хушшинче хаяр çапăçусем пынă).

Сталин çакăнпа килĕшсе, Хĕвел анăçĕнче вăрçă вĕçленсен, виçĕ уйăхран Хĕвел тухăçĕнче Японие хирĕç вăрçă пуласа, ăна хăйĕн çĕрĕ çине çар вăйĕпе хăваласа яма сăмах парать. Çапла вара Хĕвел тухăçĕнче хаяр вăрçă эпир çĕнтернипе вĕçленсен виçĕ пысăк çĕршыв пуçлăхĕсем калаçса татăлнипе килĕшӳллĕн, Хĕвел анăçĕнчен Хĕвел тухăçне вăрçăра паттăрлăх кăтартнă уйрăм çарсене Япони çарне ют çĕршывсенчен хăваласа яма вăрăм çулпа куçарма пуçлаççĕ. Эпĕ те çав йышра пултăм. Маньчжури чиккине çывăх вырнаçрăмăр. Маньчжурире Японин пĕр миллионлă вăйлă çарĕ тăнине пире командирсем пĕлтерчĕç. Пирĕн çавсемпе çапăçса, Маньчжури халăхне Японие пусмăрĕнчен ирĕке кăлармаллине пĕлтерчĕç пире. Эпĕ çакна асăрхарăм. Çĕрĕн-кунĕн чикĕ хĕрне тĕрлĕрен çар техникипе салтаксене илсе пычĕç. Пăхатăн та, пирĕн çар йышĕ çав тери пысăк та вăйлă.

Вăрçă пуçланнă кун, август уйăхĕн тăххăрмĕш кунĕнче, каçхине вĕтĕ çумăр пуçланчĕ. Çав тери тĕттĕмччĕ. Умра тăракан салтака та палласа илеймĕн. Çурçĕр тĕлĕнче пирĕн хыçра вăрçă тапраннине систерсе шурă ракетăсем пĕтĕм тавралăха çутатса çĕнелле хăпарчĕç. Вăрçă тапранчĕ. Каллех юн, каллех вилĕм. Снарядсене эпир Японие çарĕ çине яратпăр. Самурайсем вара пирĕн çине. Снарядсемпе минăсем çывăхрах çурăлса сирпĕнеççĕ. Вилнĕ салтаксем тапранмасăр выртаççĕ. Аманнисене сестрасем хыçалалла сĕтĕреççĕ. Аманнă лашасем тапаланса выртаççĕ. Вăрçă шавĕпе тавралăх кĕрлесе тăрать. Кунта чĕрĕ юлас пирки шутламалли те çук. Кун пек ӳкерчĕксем çине пăхма çав тери хăрушă.

Вут-хĕме пăхмасăр правительство хушнине пурнăçа кĕртсе пирĕн çарсем Монголи çĕршывĕн чиккинчен пуçласа Лăпкă океан таранах Маньчжури çĕрĕ çине кĕрсе унăн халăхне ирĕке кăларас тĕллевпе вăйлă наступлени пуçларĕç. Японин патшалăхĕн вăйлă çарĕ чакма пуçлать. Çав кунах, вуникĕ сехетре, чикĕрен çирĕм çухрăма ларакан Дунин хулине çапăçса пырса самурайсенчен ирĕке кăлартăмăр. Хулара пурăнакан Манчьжури халăхĕ пире çăкăр-тăварпа кĕтсе илчĕ. Салтаксене хăналама тĕрлĕрен çимĕçсем хатĕрленĕ вĕсем. “Шанго! Русский шанго!” – савăннипе кăшкăраççĕ хăйсем. “Шанго” сăмах лайăх тени пулать. Вĕсем çине пăхатăн та, питĕ кĕтнĕ вĕсем пирĕн çарсем пырасса.

Маньчжури çĕршывĕ урлă вăрçăпа каçнă май нумай хуласене ирĕке кăлартăмăр. Уйрăмах Харбин хули асран тухмасть. Хулана ирĕке кăларнă ятпа хула варринче пирĕн фронта ертсе пыраканĕ, Совет Союзĕн маршалĕ Мерецков саламлани.

Вăрçă çулĕ çăмăл пулман. Кашни утăмрах вилĕм кĕтсе пыратăн. Акă, пĕр вилĕм çулĕ патне çитрĕмĕр. Малалла наступлени туса пыма пĕртен-пĕр çул кăна, вăл çĕр айĕн каймалли çул-туннель. Унăн тăршшĕ вун çичĕ çухрăм. Йĕри-тавра çӳллĕ сăртсем-сопкăсем. Япони салтакĕсем çав çулпа çӳренĕ. Туннельпе пыратпăр. Вăрçă техники ĕçлесе пынипе сывлăш йывăрланса çитрĕ. Салтаксем тайкаланса утма пуçларĕç. Пилĕк таран сивĕ шыв. “Ăçта-ши ку çулăн вĕçĕ”,- калаçса пыратпăр. Кайсан-кайсан туннелĕн вĕçĕ курăнма пуçларĕ. Паллах, ку пире савăнтарчĕ. Шел, кăлăхах пулчĕ. Туннелĕн тепĕр вĕçĕнче хаяр çапăçу пырать иккен. Пире хӳтĕлеме сывлăшран десант антарнă. Çавсемпе Япони салтакĕсем çапăçăва кĕрсе кайнă. Самурайсем туннелĕн вĕçне сирпĕтсе ярса хупласшăн пулнă. Анчах та вĕсен шухăшĕ пурнăçланман, эпир тӳрех çапăçăва кĕрсе кайрăмăр.

Юлашкинчен эпĕ çапла каласшăн. Пирĕн правительство пултаруллă ĕçленипе Совет çарĕ Хĕвел анăçĕнчи тăшмансене çапса аркатса пусмăрта пурăнакан çĕршывсене ирĕке кăларчĕ. Халĕ пусмăрта пурăннă çĕршывсем пурте хăйсене ирĕккĕн пурăнаççĕ. Паллах, вĕсене ирĕке кăларма пирĕн çĕршыва çăмăл пулман.

В. ИВАНОВ.

Кашмаш ялĕ.

Ял хуçалăх çыравĕ

Пирвайхи пĕтĕмлетӳ

Пĕтĕм Раççейри ял хуçалăх çыравĕн пĕтĕмлетӳ кăтартăвĕсем çитес çулхи çуркунне хатĕр пулĕç. Апла пулин те Федераци патшалăх статистика службин хăш-пĕр цифрăсене тишкернĕ ĕнтĕ. Сăмахран, пурĕ 24 миллион уйрăм хуçалăха çырма палăртнă пулсан, тĕрĕслевре вĕсем сахалрах – 17 миллион та 843 пин пулнă. Ялти пĕчĕк предприятисемпе предпринимательсен йышĕ вара 5 процент ӳснĕ.

Акса тăвакан çĕр лаптăкĕн ытларах пайне çĕршыври пысăк тата вăтам ял хуçалăх предприятийĕсем тытса тăраççĕ, 330 миллион гектартан 233,3 миллионĕ вĕсен аллинче. Фермерсене – 25, уйрăм çын хуçалăхĕсене 8,5 миллион гектар çĕр тивĕçет. Пĕр фермер вăтамран – 100 гектар, уйрăм çын 52 сотка çĕр тытать.

Ял хуçалăх статистикин управленийĕн пуçлăхĕ Александр Епихин çакна та палăртнă: пушанса юлнă çуртсем чылай йышланнă, пурăнакансăр тăрса юлнă ялсем те сахал мар.

Çĕршывра хăш-пĕр пĕчĕк чăрмав та сиксе тухнă. Сăмахран, Новосибирск облаçĕнчи икĕ районта уйрăм хуçалăхсенче ресторана сутма улитка ĕрчетнĕ. Çыравçăсем малтан çухалса кайнă, ара, ăна палăртмалли йĕрке бланкра пулман-çке. Кайран çакна “ытти чĕр чунсем” пайне çырса хунă.

РОССТАТ.

Официально

Избирательная комиссия Моргаушского района
РЕШЕНИЕ
от 31 августа 2006 г. № 20/1

О регистрации кандидатов в депутаты Моргаушского районного Собрания депутатов

В соответствии со статьей 24 Закона Чувашской Республики “О выборах в органы местного самоуправления в Чувашской Республике” избирательная комиссия Моргаушского района **решила:**

I. Зарегистрировать кандидатами в депутаты Моргаушского районного Собрания депутатов по Оточевскому одномандатному избирательному округу №16:

1. Давыдова Платона Павловича, 1947 года рождения, директора ГУП ОПХ “Ударник” Моргаушского района, выдвинутого путем самовыдвижения.
2. Пыркина Георгия Мироновича, 1958 года рождения, контролера отдела охраны службы безопасности ОАО “Чебоксарский агрегатный завод”, выдвинутого путем самовыдвижения.

II. Настоящее решение опубликовать в районной газете “Çĕнтерӳ ялавĕ”.

Председатель избирательной комиссии Моргаушского района В.В. ЯЛУШКИН.

Секретарь избирательной комиссии Моргаушского района Л.Г. ФЕДОРОВА.

Избирательная комиссия Моргаушского района
РЕШЕНИЕ
от 31 августа 2006 г. № 20/2

Об отказе в регистрации кандидата в депутаты Моргаушского районного Собрания депутатов

В соответствии со статьей 38 п.24 Федерального Закона “Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации” избирательная комиссия Моргаушского района **решила:**

I. Отказать в регистрации кандидата в депутаты Моргаушского районного Собрания депутатов по Оточевскому одномандатному избирательному округу №16 Толикина Петра Апполоновича, 1966 года рождения, председателя СПК имени К.Иванова Моргаушского района, выдвинутого путем самовыдвижения, из-за отсутствия среди документов, представленных для регистрации кандидата, документов, необходимых для регистрации кандидата.

II. Настоящее решение опубликовать в районной газете “Çĕнтерӳ ялавĕ”.

Председатель избирательной комиссии Моргаушского района В.В. ЯЛУШКИН.

Секретарь избирательной комиссии Моргаушского района Л.Г. ФЕДОРОВА.

Избирательная комиссия Моргаушского района
РЕШЕНИЕ
31 августа 2006 года 20/3

О регистрации кандидатов в депутаты Собраний депутатов сельских поселений Моргаушского района

В соответствии со статьей 24 Закона Чувашской Республики “О выборах в органы местного самоуправления в Чувашской Республике” избирательная комиссия Моргаушского района **решила:**

I. Зарегистрировать кандидатами в депутаты Собрания депутатов Ильинского сельского поселения по Вурманкасинскому одномандатному избирательному округу № 11:

1. Антонова Александра Александровича, 1946 года рождения, учителя муниципального образовательного учреждения “Ильинская средняя общеобразовательная школа” Моргаушского района, выдвинутого путем самовыдвижения.
2. Кошкину Павлину Павловну, 1960 года рождения, бухгалтера ООО “Волга” Моргаушского района, выдвинутую путем самовыдвижения.

II. Зарегистрировать кандидатами в депутаты Собрания депутатов Ярославского сельского поселения по Центральному одномандатному избирательному округу № 1:

1. Петрова Валерия Видовича, 1955 года рождения, временно не работающего, выдвинутого путем самовыдвижения.
2. Сорокину Людмилу Николаевну, 1962 года рождения, воспитателя муниципального дошкольного образовательного учреждения “Детский сад “Улыбка” Моргаушского района, выдвинутую путем самовыдвижения.

III. Зарегистрировать кандидатами в депутаты Собрания депутатов Ярославского сельского поселения по Яргейкинскому одномандатному избирательному округу № 3:

1. Гришину Алису Александровну, 1962 года рождения, медицинскую сестру общей практики Нискасинского отделения врача общей практики Моргаушского района, выдвинутую путем самовыдвижения.
2. Иванова Александра Петровича, 1959 года рождения, электрика СХПК “Сеятель” Моргаушского района, выдвинутого путем самовыдвижения.

IV. Настоящее решение опубликовать в районной газете “Çĕнтерӳ ялавĕ”.

Председатель избирательной комиссии Моргаушского района В.В. ЯЛУШКИН.

Секретарь избирательной комиссии Моргаушского района Л.Г. ФЕДОРОВА.